

Naročnina: Za tuzemstvo: z dostavo mesečno Din 5, četrtletno Din 15, polletno Din 30, celoletno Din 60, za inozemstvo Din 60 in poština posebej. — Oglasi po dogovoru.

SOCIALIST

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE

Izhaja vsak četrtek dopoldne. — Uredništvo Ljubljana, Šelenburgova 6/II. — Upravništvo: Maribor, Ruška cesta 7. — Nefrankirana pisma in dopisi brez podpisov se ne sprejemajo.

St. 14.

Ljubljana, četrtek, 15. novembra 1923.

1. leto.

Naročnikom „Zarje“ na znanje.

Ljubljanska krajevna organizacija (Zarjanska skupina) se je združila s krajevno organizacijo SPJ v Ljubljani dogovorno s pokrajinskim odborom Socialistične stranke Jugoslavije.

Z ozirom nato in da se socialistični tisk okrepi, je konzorcij »Zarje« sklenil opustiti izdajanje svojega dosedanjega glasila »Zarje«.

Vsem članom bivše Zarjanske skupine kakor tudi naročnikom »Zarje«

vobče, zaradi tega nujno priporočamo, da naročajo v bodoče »Socialista« kot glasilo stranke, ki se jim odslej pošilja namesto »Zarje«.

O ljubljanskih občinskih vprašanjih in o delovanju socialističnega kluba v ljubljanskem občinskem svetu, bo v bodoče stalno poročal »Socialist«.

V Ljubljani, 11. novembra 1923.

Konzorcij »Zarje«. Uredništvo »Zarje«.

Korak naprej.

Korak za korakom preboleva slovenski socializem posledice škodljivega cepljenja. Na uvodnem mestu prinašamo objavo konzorcija in uredništva »Zarje«, ki pomenja zopet lep korak naprej po tej poti.

V smislu dogovorov s konzorcijem »Zarje«, pošiljamo danes naš list vsemu čitateljskemu krogu, ki ga je zbrala okrog sebe »Zarja«. Upanje imamo, da ostane ves ta krog našemu listu zvest.

Socialistični pokret v Sloveniji je šel zadnji čas skozi vrsto težkih preizkušenj. A to ima zanj tudi svojo dobro stran.

Danes naš pokret ne more nuditi nikomur materialnih dobrin. To, kar je ostalo pokretu zvesto, družni nerazdružljivo ljubezen do socialističnega ideala. V teh razmerah ni bilo težko premagati posledic drugačnih časov, časov visoke, a nezdrave konjunktore.

Po tej visoki konjunkturi se pojavlja na vseh straneh isti pojav: duhovi se umirjajo, mrzlična napetost s katero je

presojal marsikdo politične dogodke, se umika trezni sodbi. Veli listi, ki jih je prignala v naš tabor lakota slave in blaga, so odpadli, kar pa je ostalo, veruje v isti skupni ideal in si ne more kratiti medsebojnega spoštovanja.

Kjer pa je to podano, tam so podani pogoji za skupno politično delo.

Nihče izmed nas ne pričakuje, da bomo mislili v vseh vprašanjih podrejenega pomena z eno glavo. Tega ni v nobeni politični stranki. To pa lahko pričakujemo, da bomo znali najti v vseh važnih vprašanjih skupno pot, ker nas bo družil skupni ideal in medsebojno spoštovanje.

Celokupna Socialistična Stranka Jugoslavije, ki je dobivala svoj čas jako vspodbudo iz Slovenije, gleda s skrbjo na razorne razmere med socialističnim delavstvom Slovenije. Zato bo razveselil ta viden znak, da se razmere boljšajo gotovo tudi izven mej našega jezikovnega področja. Slovenija postane v kratkem zopet aktivna postavka v socialističnem pokretu v Jugoslaviji.

V obrambo rudarjev.

Dne 4. novembra t. l. se je vršila v Brodu enketa delavskih zborskih, rudarskih delegatov, strokovnjakov iz ministrstev za rudo in šume in za socialno politiko. Konference se je udeležilo 35 oseb iz vseh krajev države. Slovenijo je zastopal tajnik delavske zbornice Stanko Likar in rudarji Ivan Krušič, Vladimir Krovlo, Anton Župančič, Anton Bojc in Leonid Majdič. Glavna referata sta imela ss. Živko Topalović in Stanko Likar.

Sodr. Živko Topalović je v svojem referatu z nepobitnimi razlogi ugotovil vse slabe strani načrta rudarskega zakona, rekoč, da je isti delo ljudi, ki ne poznajo ne potreb rudarskih delavcev, ne zakona o zaščiti delavcev in zakona o zavarovanju delavcev, če jih pa poznajo, potem gredo zavestno za izigravanjem obstoječih pozitivnih zakonov.

Na množici primerov je dokazal s. Topalović reakcionarnost zakonskega načrta.

Glede zavarovanja se je izrekel referent za to, naj veljajo tudi za rudarje

obči predpisi zakona o zavarovanju delavcev.

Tudi drugi referent s. Stanko Likar je podal izčrpno poročilo o slabih straneh zakona. Zlasti je osvetil svojo pažnjo bratovskim skladnicam in zahteval, naj se priključijo tudi rudarji občnemu delavskemu zavarovanju, kar je zagotovljeno že rudarjem v samih obstoječih zakonih. Po izredno živahni debati, ki so se je udeležili vsi navzoči, se je sklenilo, da se poveri delavsko zbornico beograjsko, da izdela protestno spomenco, ki naj obrazloži hibe tega zakonskega načrta in povdari, da ta načrt sploh ni prikladna podlaga za novi rudarski zakon.

Ta lepo uspela enketa je bila za nadaljni razvoj tega velevažnega vprašanja odločilnega pomena, obenem pa je bila mogočna pobuda za zblizanje vseh rudarskih delavcev v državi, ki so se na enketi medsebojno spoznali in ki so lahko na tem vzgledu videli, kako za resno obrambo naših interesov, komaj združena moč delavskega gibanja zado- stuje.

Nemška politična kriza.

Zadnjič smo zapisali, da stoje sredi političnih zmed v Nemčiji tri politične sile:

Državna vlada v Berlinu, ki skuša obdržati nekako srednji kurz med desno in levo, socialistično-komunistična levica, ki se opira na saksonske vlado in ima svoj sedež v Lipskem in monarhistično-nacionalistična desnica s Hitlerjevimi fašistovskimi četami, ki ima v desničarski bavorski vladi, zlasti pa v bavarskem državnem upravitelju von Kahru močno zaslombo. Ves svet je napeto pričakoval, katero od teh sredstev bo zmagalo. Zlasti za delavsko politiko vsega sveta bi bila eventualna zmagava fašizma v Nemčiji težek poraz, — zato sledimo tudi mi z napeto pozornostjo razvoju nemške krize.

Kakor danes izgleda, je ta kriza že prekoračila svoj vrhunec: Nad skrajno desno in skrajno levo zmaguje zakonita berlinska vlada, ki je prestala svojo preizkušnjo, — tako napram levi, kakor napram desni.

Vsi so bili mnenja, da grozi vladi glavni sovražnik to pot od desne. Zakaj, nihče ni dvomil nad tem, da se more vlada na svojo državno brambo in njene oficirje brezpogojno zanesti, — ako jih je treba poslati v boj proti levi.

Zakaj to državno brambo je sestavil Noske svoj čas v boju proti levi. Vprašanje pa je bilo, kako se bodo obnesli častniki državne brambe v slučaju, da nastopi stari maršal von Ludendorff, ki jih je vodil med svetovno vojno preko pol sveta.

Očiten upor bavarskega deželnega poveljnika von Lossova proti berlinski vladi, ki ga je odstavila, ker ni hotel razpustiti fašistovskih udruženj, je metel zelo dvomljivo luč na zanesljivost državne brambe.

Zadnje dni pa so se odigrali na Bavarskem dogodki, ki so pokazali, da je moč skrajne desne vendarle veliko manjša, kakor se je mislilo.

Hitler, vodja nemških fašistov in general Ludendorff sta poskusila izvesti te dni v Monakovem državni prevrat. Ta prevrat pa se je završil tako, da izleda bolj kot študentovska burka, kakor resna politična akcija. Hitler in z njim tudi Ludendorff sta pokazala s svojo akcijo polno politično nesposobnost in sta se krvavo osmešila.

Bavarska revolucija se je začela v Bräuhausu (pivovarni) na političnem shodu generalnega komisarja von Kahra, — toraj že v pravi okolici in se je odigrala na sledeči način:

Po dogovoru državnega komisarja v. Kahra, ki je grmel po svoji naravi proti marksistom in komunistom, je vdrl v dvorano Hitler s 600 fašisti, skočil na mizo, oddal dva strela v zrak, zaprl s svojimi ljudmi vse dohode, da ni mogel nihče ne noter ne ven in razglasil: Nacionalna republika je tu. Državni predsednik Ebert je odstavljen. Ludendorff prevzema vojaško diktaturo, njegov političen svetovalec sem pa jaz.

Po kratkem razgovoru s Kahrom in deželnim poveljnikom von Lossovom, je dal tudi tema primerne šarže. Nato so sklenili vsi, da se začne že drugi dan pohod na Berlin. En del članov bavarske vlade, ki niso bili za ta prevrat so zaprli, en del pa jim je ušel v Regensburg. Ludendorff in Hitler sta zasedla s svojimi četami poslopje državne brambe, von Kahr in von Lossov pa sta se podala v vojašnico.

Tam sta Lossov in Kahr izdala povelja, naj državna bramba proti fašistom nastopi. Ni še dovolj pojasnjeno, ali iz lastnega nagiba, — ali ker sta videla, da vojaštvo ni za puč in državljansko vojsko. Je pa to precej vseeno: v obeh slučajih sta dobila Kahr in Lossov, kot zaščitnika fašistov, težek moralen udarec.

Ako sta fašistom sodelovanje pri puču res le pod pritiskom obljubila, — potem pa izdala ravno nasprotna po-

velja, so duševne vezi, ki so ju vezale s fašisti, pretrgane. Ako pa sta se odločila k temu koraku, videč razpoložene vojaštva, potem je polom njihovega ugleda že večji.

Tako ne predstavljata danes več ne Kahr, ne Lossov resne nevarnosti za Nemčijo.

Hitler in Ludendorff pa sta se izkazala kot moža, ki ne znata presojsati svoje moči. Ona dva sta imela pripravljenih za revolucijo le 600 oboroženih mladih ljudi, po večini študentov. S tem ljudmi sta grozila ne samo državni vadi v Berlinu, ampak tudi do zob oboroženi milijonski francoski armadi, kakor otroci, kadar si pod kozolcem zažgo.

Državna bramba je stopila v akcijo in je napravila po kratkem boju, v katerem je bilo 14 mrtvih, red.

Vse fašistovske organizacije so razpuščene. Slika položaja je sedaj ta: državna vlada se izkazuje kot sila, ki ima v državni brambi več zaslombe, nego se je mislilo in se uveljavlja tako proti levi, kakor proti desni.

Strankarske bojne formacije so sedaj tudi na desni razpuščene, enako, kakor so bile že prej na levi.

Roko v roki s tem odločnim uspehom se skuša doseči kompromis tako s socialisti na Saksonskem, kakor z protisocialističnimi elementi na Bavarskem.

Tako ogroža Nemčijo samo še ena nevarnost, seveda ne najmanjša:

Nemčiji grozi še vedno glad. Ni si več mogoče predstavljati številke, s katerimi v Nemčiji računajo. Naj zapišemo številko 1.000.000.000.000 mark (en bilijon mark), da si bo mogel dobiti čitatelj predstavo o globini brezdna, v katero je padel nemški denar. Cene so tako ogromne, da čitamo na primer dan na dan, da so udrli demonstranti v kako mesarijo in vzeli za več bilijonov mark mesa.

Take demonstracije so po nemških mestih, zlasti v Berlinu a dnevnem redu. Hujskači z leve, v zadnjem času pa tudi z desne izrabljajo obup prebivalstva za svojo agitacijo. Potem pa pišejo okrog, da njihove ideje napredujejo. Seveda je jasno kot beli dan, da tu ne gre za nikake ideje.

Človek, ki se potaplja, zagradi tudi za bilko, ki mu jo kdo ponudi, obetajoč mu, da se bo z njeno pomočjo rešil.

Ruska komunistična stranka v luči statistike.

(Po Sarajevskem »Glasu Svodobe«.)

I.

Pred nekoliko mesci je izdal centralni komite ruske komunistične stranke obširno knjigo: Bilanca strankinega dela v tem letu. Ona je tiskana v samo 7000 izvodih ter je namenjena samo za najzaupnejši krog članov. Zato je tem interesantnejša, kar daje vendar nekoliko verno sliko ruske komunistične stranke in njenega notranjega življenja, ki se skriva strogo pred ostalo javnostjo, čeprav se o njej v svetu marsikaj izve. Ona daje dragocen material za razumevanje mnogih pojavov v notranjosti stranke in njene vloge v socialnem življenju. Zlasti interesanten je študij njene socialne strukture pod vplivom njene ekonomske politike. Ker traja boljševiški režim že šesto leto, je vredno, da se malo kritično ozremo na današnjo rusko komunistično stranko, ki je na vladi. Ker boljševiki stalno ponavljajo, da vstvarja diktatura nujne objektivne predpogoje za komunistični družabni red (v koliko so s tem uspeli, vidimo), je potrebno, da pregledamo malo v luči statistike tudi na rezultate njih šestletnega dela na ostvaritvi subjektivnih predpogojev za komunizem, t. j. številnega in kvalitativnega jačanja stranke, širjenja idejnega vpliva na stotimilijonski narod in vzgajanja novih lju-

di, ki bodo to kulturno in ekonomsko zaostalo zemljo preobrazili v komunizem.

Po navedeni knjigi je imela ruska komunistična stranka spočetka leta 1923 372.900 članov in 112.000 kandidatov. Po statistiki leta 1922 je padlo število članov za 2900 ali 7.2 odstotkov. Karakteristično je, da je izstopilo tekom leta prostovoljno 17.000 članov, med tem ko jih je bilo 28.700 izključenih. Sprejetih v stranko pa samo 14.000 kandidatov. Med tem, ko je narasla stranka do leta 1920 naglo na 600.000 članov, pada od takrat število članstva stalno.

Čudno je, da se priglasijo v celi prostori Rusiji vključ vseh ogromni propagandi na leto komaj 25.000 ljudi za pristop v stranko. To pomanjkanje pristopa novih, mladih elementov iz globin naroda je zelo značilno za rusko komunistično stranko in njena »bilanca« to z različnimi primeri predočuje. Številka 370.000 ne znači mnogo. Po evropskih merilih je to v državah, ki štejejo okrog 50 milijonov prebivalcev stranka srednje velikosti. Za Rusijo z njenim stotimilijonskim prebivalstvom je ta številka, v procentih izražena, še dvakrat manjša.

Karakteristično je za ruske razme-

re, da more stranka od 400.000 ljudi državo upravljati in celo diktatorsko vladati. To je absurd, ki se ne da zamisliti v ekonomsko in kulturno razvitih državah.

Kakor smo dejali, se je prijavilo v stranko 25.000 kandidatov, izmed kojih je bilo sprejetih 14.000 v članstvo. Zanimivo je obrniti pozornost na to, koga vleče sedaj srce v stranko. Kdo izpopolnjuje izpraznjene vrste in kake elemente je današnja stranka še sposobna pritegniti. Od 100 sprejetih članov jih je bilo:

Delavcev iz tovarn in obrti 5,9 odstotkov, delavcev prometnih podjetij 2,4 odstotkov, drugih delavcev 12,3 odstotkov, skupaj delavcev 12,3 odstotkov. Kmetov 10,6 odstotkov, uradnikov 40 odstotkov, častnikov 22,1 odstotkov, obrtnikov 7,5 odstotkov.

Koliko je v obče delavcev in kmetov v komunistični stranki? Boljševiška statistika se poslužuje pri tem male prevare. Ona računa za delavce vse one, ki so zapustili že davno, morda pred 20 leti delavski najemni položaj, za kmete pa vse, ki so se bavili prej s poljedelstvom. Boljševiška statistika se ne briga za dejstvo, da je potom revolucije mnogo delavcev in kmetov spremenilo svoj socialni položaj in postalo »rdeči upravnik«, »rdeči bankir«, ali »rdeči trgovec«. Ker pa navaja statistika diskretno tudi nove kategorije »delavcev iz delavnice« in »kmetov s polja«, — ki označujejo prave delavce

in kmete, je pokazala s tem nehote pravi dejanski sestav današnje komunistične stranke. Glasom tega je bilo v začetku leta 1922 v stranki 8,4 odstotkov delavcev iz delavnice in sicer v podeželskih oblastih 5,4 odstotkov, v industrijskih oblastih pa največ 11,2 odstotkov.

To se pravi, da v celi Rusiji ni več nego 30.000 komunistov-delavcev. V 12 industrijskih oblastih, izven Moskve in Petrograda, je bilo v stranki vsega skupaj 4255 komunistov iz delavnic. V Moskvi 1819, a v Petrogradu 1635. Po tem takem predstavlja število delavcev-komunistov le 1,2 odstotkov do 1,3 odstotkov od števila celokupnega delavstva.

Ta neznan procent delavcev v komunistični stranki ima ogromen in važen zgodovinski pomen. Ta »edinstvena in v resnici proletarska stranka« se ne more niti od daleč primerjati z ogromno »maloburžoazijsko« nemško socialno demokracijo ali angleško delavsko stranko, v katerih je organizirano 15 do 25,000 najemnih delavcev. Ona zaostaja celo za nemško komunistično stranko, v kateri je 3 do 4 odstotkov delavcev.

45 odstotkov članov ruske komunistične stranke ima delavsko prošlost, ali samo 11 odstotkov pripada še danes delavskemu razredu. Ostalih 34 odstotkov je nameščenih po raznih uradih, zavzemajoč raznovrstne položaje, počenši od ministra do kurirjal

Konec prihodnjic.

Za narodov blagor!

Nedeljsko »Jutro« in »Orjuna« prinašata iz Šoštanja dopis, v katerem ljuto napadeta naše tamkajšnje organizacije in nekatere sodruge. Dolžita jih nemškutarstva, ter sistematični napadov na nacionalno misleče ljudi.

Nam slučaj, ki se je baje dogodil med predsednikom »Orjuna« in med drugim Koradejem ni znan, zato bomo natančneje pisali šele, ko dobimo podrobnejše poročilo.

Poznamo pa obdolžitve »Orjuna« ob priliki okrogne zleta »Svobode«, ko je pisala, da so grozili izletniki, da bodo pobili stekla na kolodvoru, če službujoči uradnik ne bo nemško posloval.

Preiskava je dognala, da je bila omenjena trditve od kraja do konca zlagana. Iz tega slučaja sklepamo, da je tudi to drugo poročilo — zvito iz trte.

Pa za enkrat ne gre zato, zanimivejši je način delovanja naših nacionalistov.

Oni se lepo zbero, ustanove si z velikim pompom svojo bojno organizacijo in potem prično z grožnjami in kritikami — delati za »narod«. Naše delavce v Šoštanju mrze radi tega, ker so zaposleni v tovarni Woschnagg, katere lastnik je Nemec.

Cisto jasno je, da so delavci v tovarni Woschnagg do svojega delodajalca prav v istem razmerju, ko so n. pr. ljub-

ljanski kovinarji z gospodom Žabkarjem, ki je znan kot slovenski tovarnar. Ker loči one in druge isti gospodarski interes. Tovarnarjev interes je n. pr. dolg delavni čas, in majhne plače, delavski pa narobe.

Ali gospodje demokratje, če ste že tako jezni na g. Woschnagg, zakaj ga pa kot Nemca ne izključite iz zveze industrijcev.

Zakaj pa tam skupno delujete in predlagate resolucije, ki bodo udarile 90 odstotkov naroda za to, da bo imelo 10 odstotkov kapitalistov še boljši položaj??

Ali je to vaše delo za narod?? Ali v Šoštanju ni nobenega poštenega nacionalista, ki bi nam izdal ime dopisnika takih dopisov?

»Orjuna« kopira italijanski fašizem, ne pomisli pa, da ni isto, če se dela isto v različnih razmerah.

Če je kaj, kar meji na narodno izdajstvo, potem je to postopanje slovenske inteligence napram slovenskemu delavstvu v krajih na naši severni meji.

Če je to pravo narodno delo, potem je bilo narodno delo tudi rjovenje oboroženih tolp po Koroškem ob času plebiscita, ki je vsiljevalo ljubezen z izzivanjem in palico in — napravilo našo Koroško.

Politični pregled.

SLOVENIJA.

Zbor zaupnikov je soglasno potrdil vijugasto politiko svojih voditeljev.

Na zboru se je avtonomistično stališče stranke krepko podčrtalo. Strankino časopisje udarja zadnji čas močno na federalistično strujo.

Javnosti pa se ne more ubraniti utisa, da zna slovenska ljudska stranka tudi drugače. Na katoliškem shodu smo videli ubirati tudi milejše strune. Takim strunam se lahko pripeti, da jih ne jemlje nihče resno.

Veliki župan dr. Lukan je podal demisijo.

Neposredni povod zato je bil kavarniški prepir med njim in Orjunaši.

Orjunaši so napravili iz tega veliko senzacijo in so izdali, nevedo v kolikokrat že, posebno izdajo, ki se bavi s tem dogodkom.

Ljubljansko občinstvo je imelo nad tem svojo zabavo. Splošna sodba pa je bila, da tudi ljubljanske »Orjuna« ni mogoče smatrati za resno.

VOJVODINA.

Vlada je izdala naredbo, glasom katere se ima izvesti razdelitev Vojvodine na oblasti.

Ni še gotovo, ali ostane sedež bačke oblasti v Novem Sadu, kakor se dosedaj namerava, ali pa se prenese v Sombor, kakor bi nekateri želeli.

Narodna skupščina.

Plenarne seje skupščine so odgodene. Posamezni odseki pa delujejo tudi med to pavzo. Finančni odsek proučava proračun. Zakonodajni odbor razpravlja o zakonu o ustrojstvu sodišč. Komisija za invalidski zakon nadaljuje svoje delo, ne more pa nikamur naprej, ker vlada ne želi izpolniti obetov, ki jih je dala invalidom. V soboto, dne 9. novembra je odpotovala skupina naših parlamentarcev na Poljsko, kjer bo gost poljskega parlamenta.

S parlamentarci potuje na Poljsko tudi več novinarjev.

KONFLIKT Z BOLGARIJO.

Že zadnjič smo poročali, da je poslala naša vlada bolgarski vladi noto, v kateri zahteva zadoščenja radi napada na našega vojnega atašeja Rakiča.

Bolgarska vlada je ultimatumu ugodila in dala zadoščenja, ki jih je naša vlada zahtevala. Ob enem pa je dala izraza svojemu ogorčenju nad našo noto, ki je v stanu dobrim sosedskim odnosom med našo kraljevino in Bolgarijo le škodovati.

Tudi mi pravimo o naši zunanji politiki: čudna so tvoja pota in nerazumljiva je tvoja temna modrost. Zlasti ne moremo razumeti, zakaj je naša vlada s svojo noto mogočno podprla namero atentatorjev, ki so mogli imeti gotovo

le namen zastrupiti odnose med nami in Bolgarijo.

Ali nimamo sovražnikov že dovolj?

REKA.

Reška pogajanja se vlečejo naprej. Naša vlada je upostavila promet med Zagrebom in Sušakom, kjer je napravila jugoslovanska plovidba provizorično molo. V Bakru, drugi luki ob naši kvarnerski obali, grade žično železnico, ki bo vezala bakarsko pristanišče z železniško postajo, ki leži visoko nad morjem.

ZUNANJI POLITIČNI PREGLED.

Poljska.

Tudi Poljska je država z neurejenimi gospodarskimi in socialnimi razmerami. Poljski denar pada nevdržno za ruskim in nemškim.

Posledica so stavke in socialna beda. Vse to skuša udušiti reakcionarna poljska vlada s silo.

V Krakovu je došlo do velikih delavskih demonstracij. Tekom demonstracij je nastopilo vojaštvo in rabilo orožje.

Pri tem je bilo 26 mrtvih, 49 težko in 26 lahko ranjenih. Pri vsem svojem gospodarskem kaosu, vzdržuje poljska največja armada v srednji Evropi.

Češke občinske volitve.

(volilni rezultati plzenske županije pri občinskih volitvah.)

Po volilnih rezultatih v Pragi so prinesli listi vesti, da je doživela češkoslovaška socialna demokracija pri občinskih volitvah občuten poraz. Kako prenačljena je bila ta sodba, nam kažejo skupni rezultati iz 329 občinskih plzenske županije, kjer je razmerje med glasovi oddanimi na posamezne stranke sledeče: Češkoslovaška socialna demokracija 52048 glasov, agrarci 26.445, narodni socialci 8679, dve liberalni stranki po 6273 in 5775, komunisti 5527, klerikalci 4807, razne male skupine 6050.

Nemčija.

Najvažnejši politični dogodek zadnjih dni je v Nemčiji upor bavarških nacionalistov, o kojem poročamo obširneje na drugem mestu.

Omembe vraden dogodek je, da je bivši nemški prestolonaslednik Friderik Viljem zapustil Nizozemsko in se odpeljal v avtomobilu v Nemčijo. Nemška vlada mu je povratek proti obljubi, da se ne bo vmešaval v politiko, dovolila. Antanta je podala proti vrnitvi prestolonaslednika protest pri nemški in nizozemski vladi. Kronprinc pa je že pred tem protestom odpotoval. Francoska javnost je radi tega zelo razburjena. Nekateri listi predlagajo, naj se pošlje prestolonaslednika na Sv. Heleno.

Dnevne vesti.

CELJSKO OKROZJE.

Člansko zborovanje. V nedeljo dne 18. novembra člansko zborovanje krajevne organizacije SSJ v Gaberjih v gostilni Jugoslovan pri Celju s pričetkom točno ob 9. uri. Z ozirom na veliko važnost dnevnega reda v svrhu priprav posebnih akcij za uprepitev krajevne organizacije v Celju, je dolžnost vsakega člana, da se zborovanja zanesljivo udeleži.

Seja krajevnega odbora SSJ v Celju. V torek, dne 20. novembra seja krajevnega odbora stranke v Celju s pričetkom točno ob pol 20. uri. Radi važnosti dnevnega reda je udeležba dolžnost.

Predavanje. V četrtek dne 22. novembra predavanje o »Delavskem gibanju in socializmu« v gostilni Jugoslovan v Gaberjih s pričetkom točno ob pol 20. uri. Pridite polnoštevilno k zanimivemu predavanju.

Diskusijsko predavanje. V soboto, dne 24. novembra diskusijsko predavanje o »Delavskem gibanju in socializmu« v Štorah v gostilni Krevl s pričetkom točno ob 19. uri. Z ozirom na izredno zanimivo predavanje pridite v čim večjem številu.

Sestanek UDR. V soboto dne 24. novembra sestanek UDR v Celju v gostilni Jugoslovan v Gaberjih, točno ob 20. uri. Udeležba in točnost dolžnost.

Poročilo iz javne seje občinskega odbora okolice Celje z dne 11. novembra. Župan sodrug Hrastnik otvori redno sejo ter prečita dnevni red. Čitanje zapisnika zadnje seje se z nekaterimi pripombami odobri. Vnela se je precej burna debata o gostilniški koncesiji g. O-

Zmaga socialističnega delavstva v holandskem parlamentu.

Zahtevo nizozemske vlade za velike kredite, s katerimi bi se vpostavilo vojno brodogradnjo, je parlament s 50 proti 49 glasovom odklonil. Duša opozicije proti tem kreditom so bili nizozemski socialisti, ki vidijo v tem glasovanju svojo veliko zmago.

Angleško delavstvo za ogrožen nemški proletarijat (I. G. B.)

Strokovna komisija in delavska strankina organizacija v Londonu sta sprejeli resolucijo, ki zahteva, da se skliče konferenca delavske stranke, ki se naj posvetuje o najboljšem načinu podpiranja nemškega delavskega razreda.

Italijanski železničarji se združujejo z ostalim delavstvom.

(I. G. B. Dne 22. in 23. oktobra se je vršil v Rimu državni kongres italijanskih železničarjev. Na tem kongresu so sklenili pristopiti železničarji k italijanski Strokovni komisiji. Ta korak utemeljuje tozadevna resolucija takole: V očigled izrednim razmeram, ki vladajo v delavskem pokretu in ki povzročajo, da je strnitev vseh na razrednem, stališču stoječih sil nujna, sklene kongres, priključitev k italijanski strokovni zvezi.

Ker se nahajajo železničarji in prometno osebje napram Mussolinijevi vladi v jako težkem položaju je sklep zelo važen. To sledi tudi iz sklepnega stavka na vedene resolucije: Ta se glasi: Ako naj se interesi vseh delavcev učinkovito branijo, se je potrebno ozirati na zahteve največjih delavskih organizacij države.

Reakcija na Grškem.

Grška vlada je razpustila vse strokovne organizacije in zaplenila njih premoženje.

Grška.

Vkljub ljubeznivi skrbi Anglije in naše države se grškemu kralju kraljevi prestol vedno hujše maje. Moči tam kralj po revoluciji že tudi do sedaj nima nobene. Po potlačnem fašistovskem puču, s katerimi je bil kralj, kakor izgleda, v zvezi, ga hočejo republikanske stranke tudi formalno odstavit in sklicati republiko. Te namere republikanske stranke vkljub vmešavanju tujih držav v svoje notranje razmere niso opustile.

Turčija.

Narodna skuščina v Angori je sprejela novo ustavo Turčije. Turčija je po tej ustavi republika. Glavno mesto države je Angora. Za prvega predsednika nove Turčije je bil izvoljen organizator narodnega odpora proti Grčiji — Mustafa Kemal paša.

mladiča. Prošnji Marije Karlovšek in dr. za zajtrkovalnico na Lavi se odobri s pripombo, da se drži strogo po tem, za kar je prosila, da se ne bo odobritev proučeno zlorabljal. Ker g. Robert Diel vedno straši z raznimi tablicami »začasno dovoljena pot«, o kateri se ve, da že obstoja mnoga desetletja, se vložijo pritožba potom okrajnega glavarstva mestni občini, da prepove vsako namestro zapiranja stare poti, ker to spada pod teritorij mestne občine.

Glede javnih prepotrebni luči, za katere se že občani pehajo dokaj dolgo časa, se je predložil načrt, kje in koliko javnih luči dobi okoliška občina. Na prošnjo Ciril-Methodovega društva se dovolji izplačati Din 500 za obdarovanje otrok otroškega vrtca.

Za končno ureditev prepotrebne kanalizacije in odpravo velikega močvirja v lastnem domu v Gaberjih, se izvoli komisija, ki ima nalog, da stopi v stik z A. Vestenom, ker glavno poplavo povzroča odtok od tovarne imenovanega, ter s tamošnjimi interesenti, da se kritična in škoda povzročujoča lava, ki upošteva vedno dalje in dalje nekaj lepo rodovitno zemljo odpravi in ukrene v to svrhu vse potrebne korake. (Bomo videli in nato pazili).

Pri točki dnevnega reda glede spojitve občin mesta in okolice Celje, se oglasi k besedi sodrug Čebular, ki omenja potrebo po združitvi občin ter k temu stavi predlog, ki se glasi:

PREDLOG.

Socialistični občinski klub občine okolica Celje, predlaga občinskemu sve-

tu občine okolica Celje, pri redni javni seji dne 11. novembra 1923 sledeče: Za spojitve občin mesta in okolice Celje, je predvsem potrebno vse razloge, ki bi govorili ali dokazovali za ali proti najpopolnejše proučiti. Ne more in ne sme veljati ali celi akciji zadostovati »mi smo proti« ampak je potrebno, da se k temu navajajo tudi temu primerni stvarni razlogi. Vsled tega naj se občinski svet občine okolica Celje izreče, da nikako ni proti principu združitve obeh občin in da ne igrajo pri tem nad vse važnem vprašanju absolutno nobeni strankarski razlogi.

Potrebno je, da se ta celi problem dobro prouči, da ne bodo imeli občani okolica Celje po izvršitvi te akcije kakršnekoli materialne zgube. V to svrhu naj se izvoli iz občinskega sveta občine okolica Celje, 6—8 članska komisija, kateri naj predseduje župan. Ta komisija se mora vsestransko natančno informirati ter voditi pogajanja z občinskim svetom mesta Celje. O uspehih tega pogajanja mora v to izvoljena komisija tekom enega mesca, podati občinskemu svetu občine okolica Celje, natančno poročilo, kateri bo o tem končno veljavno sklepal.

Celje, dne 11. novembra 1923.

Mislili smo, da so vendar gospodje občinskega odbora prišli enkrat do te konstatacije, da bi uvideli to potrebo, da vsled obilnih finansijskih in ekonomskih potreb, ki so potrebne za dvig občin ne more niti ena, niti druga prenašati bremen, ki si jih bosta morali naprtiti. Posebno pa okoliška, kar bi obe združeni z lahkoto prenašali. Ali gospodom klerikalnega kova se jasno vidi, da jim ni prav nič za stvar, ki bi bila obojestransko korist članov, temveč se držijo svoje stare reakcionarne metode ala autonomija, samolastno gospodarstvo na občini itd. Toda gospodje motite se, če mislite, da boste na vekomaj lahko vztrajali s svojim nazadnjaštvom. Bodo prišli časi, ko vas bode ljudstvo spoznalo in vam pokazalo hrbet. Da se bo to čimprej zgodilo, se bomo zato mi nekoliko potrudili. Sodrug Jelen je stvarno utemeljeval razloge k temu nad vse važnemu vprašanju, toda ker se tem gospodom ne gre za nobeno resnost, niso hoteli niti slišati poročila s. Jelena, ki je poročal o seji, katero je imela že enkrat v to izvoljena komisija ampak za gnali so tak hrup, da so mislili, da nas bodo s tem splašili, da bomo pred njimi s stvarno in napredno mislijo kapitulirali. Toda ni tako, če ravno ste nas pustili tu demokracije in narodni socialisti na cedilu, vendar bomo vztrajali pri svojem, ker se zavedamo pomena te akcije, ki ni zamišljena iz strankarskih ozirov, ampak ki jo rodi potreba po naprednosti in dvigu iz gmotnega in socialnega ter gospodarskega razvoja občin. Za sedaj ste sicer naš predlog odklonili, toda povedali bomo zakaj sta ga odklonili, ker se bojite, da bi prišlo občinsko gospodarstvo en korak naprej, do istega razvoja, ki bo prej ko slej moralo priti. Pa se še oglašimo. Ne bomo pozabili na ala Žuža, Fazarinc in druge, ki so se posebno lepo odlikovali proti vsaki nameri, ki bi naj bila v korist občanov. Tudi nekateri člani našega kluba, ki se ne drže reda in discipline, ker ne prihajajo na klubove seje, je treba omeniti. Se pač res vidi, da še tiči marsikateremu klerikalizmu v kosteh.

Nečuvjen škandal. Opozarjamo policijsko stanico v Gaberjih, da nadzoruje nekoliko natančneje nekatere branjerije, v katerih se točijo vse opojne pijače, kakor po gostilnah. Pa še najbrž bolje, ker pri teh tudi na policijsko uro ni omejeno razpečevanje alkohola. Pri tem omenjamo posebno notorično pijaniko, najemnico trgovine v Gaberjih, N. Senegačnik, katera se napije ter v opojnosti napada mirne stranke v hiši. Opozarjamo to dično branjevko ali prodajalko, da nismo dolžni več poslušati njenega razsajanja po hiši, kadar govori iz nje alkohol, ter razbijanja z vrati ob vsaki nočni uri. Oblasti pa vprašamo, ali je res nekaterim ljudem vse dovoljeno? Če je, potem pa ni potreba nobenemu več prositi za gostilniško koncesijo, ampak naj prosi za branjerijo, katero se lahko dobi in se lahko toči vsakovrstne opojne pijače, kakor v gostilni. Videli smo že mnogo pivcev v tej neobičajni gostilni in jih bomo po imenu ob priliki napisali, ker so med njimi tudi bili že taki, ki bi absolutno

tega ne smeli. Podrobneje se pa oglašimo, da boste vedeli, da smo zelo natančno informirani. Pazili pa bomo redno, kaj se bo tukaj ukrenilo. — Prizadeti vsled napadanja in obrekovanja.

Nekaj interesantnega. Pri predzadnji seji občinskega sveta okolice Celje je pri obravnavi kuluka predlagal občinski odbornik g. Žuža iz klerikalnega taborišča, da se vložijo protesti proti kuluku. En občinski odbornik demokratske stranke pa je izjavil na to: Jaz se sicer pridružujem temu predlogu, pa je tako brezsenselno od naše strani tukaj protestirati, ker so pa vsi naši poslanci v parlamentu glasovali za kuluk. Dobra je bila ta, za to jo hočemo bolj glasno povedati, da jo bode tudi javnost slišala, kako znajo klerikalni strici farbat z lepimi besedami in raznimi protesti naše ljudstvo. V Beogradu molčati ali za to glasovati, med volilci pa protestirati proti svojemu delu ali vsaj sodelovanju. Ah, kako se vas spozna.

Šoštanj. (Odgovor »Jutru«.) V »Jutru« z dne 11. t. m. smo napadeni Udarniki od strani slovenskih kapitalistov. Posebno se zaletava dopisnik v mene, ker nisem hotel prodati naših članov za par judeževih besed. Iz vsega pa se vidi onemogla jeza nad našo dobro organizirano pod strogo disciplino stoječo organizacijo, ki je vsem nasprotnikom v strah. Trditev, da sem jaz napadel tukajšnjega lekarnarja g. Vrabiča, je popolnoma izmišljena. Jaz nisem prej nikdar govoril z g. Vrabičem, zato ga seveda tudi nisem imel povoda napasti. Pozneje sem mu povedal, da nam o kakem napadu ni nič znanega in da ne vemo, ali ga je res kdo napadel, ali pa ga je samo vino premetavalo. Na vsak način pa bi ga pustil vsak pri miru, če bi pustil tudi on druge pri miru. Ker je nemogoče, da piše kdo, da sem Vrabiča jaz napadel, — kar pomenja napad na moje osebno čast, pozivljam g. Vrabiča javno, da to krivico tekom osmih dni popravi. Če ne, bom poklical pisca tega članka na odgovor pred sodiščem. Laž je tudi, da bi v naši tovarni odtegovali prispevke za UDR proti volji delavstva. Res pa je, da daje te prispevke vsak prostovoljno po svoji zmožnosti. Laž je, da smo podkupljeni od nemškega kapitala. Kar z resnico na dan, oči v oči: Kdo je dobil več od g. Woschnagga, ali mi delavci, ali razni kapitalistični podrepniki, ki se ne zavedajo, da spadajo v delavske organizacije. Mi smo organizirani v internacionali. Vsem delavcem in delavkam kličem ob tej priliki: ven iz kapitalističnih organizacij! Rešitev delavstva je v njegovi lastni moči in zavednosti. Vi pa, ki ste že spregledali in ste na delu za boljšo bodočnost, ali spoznavate po tem lažnjivem dopisu »Orjune«, da vstajamo in da je nasprotnike strah. — Anton Koradej.

MARIBORSKO OKROŽJE.

Krajevni medstrokovni odbor v Mariboru.

Sodrug delavci in delavke!

Kapitalistični režim v Jugoslaviji združen v »Zvezi industrialcev« skuša z vsemi svojimi močmi pritiskati na delavski razred ter ga oropati vseh težko priborjenih pravic.

Ob sprejetju zakona za zaščito države je kapitalistom zrasel greben tako visoko, da se čutijo dovolj močne, se boriti proti vsem institucijam in zakonom, ki so namenjeni v varstvo izkorišča njih in brezpravnih proletarcev.

V zadnjem času so jugoslovanski kapitalisti pričeli neizprosno in ljut boj proti zakonu za zaščito in zavarovanje delavcev.

Za vsako ceno hočejo odpraviti 8-urni delavnik, ponočni in nedeljski počitek v pekovski obrti, § 1154 b, — borze dela, — zakon za zaščito najemnikov in zakon proti draginji.

Poslabšati hočejo zakon za zavarovanje delavcev in znižati podpore bolnim članom in svojem itd.

V momentu, ko je ta akcija kapitalistov v polnem teku in v momentu, ko bi morala vlada priskočiti na pomoč šibkejšim, je ista vlada sklenila, da ukine ministrstvo za socialno politiko, t. j. da ukine edino ministrstvo, katero je imelo izrecno nalogo ščititi pravice slabjših in brezpravnih delavskih slojev.

Sodrug delavci in delavke!

Da protestiramo proti temu reakcionarnemu sklepu belgrajske vlade in proti reakciji jugoslovanskih kapitalistov,

ter da manifestiramo za ohranitev 8-urnega delovnika, za uveljavljenje zakona za zaščito in zavarovanje delavcev, za uvedbo zavarovanja za brezposelnost, starost in onemoglost ter da manifestiramo za svobodo združevanja, zborovanja, tiska in štrajka za vse delavce in nameščence v državi.

Vas pozivljamo, da se v velikem številu udeležite

PROTESTNEGA SHODA

ki se bo vršil v nedeljo 25. novembra ob 9. uri dopoldne v Kazinski dvorani v Mariboru z sledečim dnevnim redom:

Protest proti ukinitvi ministrstva za socialno politiko ter proti odpravi in poslabšanju obstoječih zakonov za zaščito in zavarovanje delavcev.

Na shodu bodo poročali sodrug iz Maribora in Ljubljane.

Sodrug delavci in delavke!

Ker je ta shod za obrambo vaših pravic velike važnosti, udeležite se ga vsi in —okažite Vašo voljo boriti se za boljše bodočnost Vašo in Vaših otrok!

Maribor, 15. nov. 1923.

Kraj. medstr. odbor v Mariboru. (Strokovna komisija).

Klerikalnim hijenam okolj »Straže«. Kakor smrtno zadeta divja zverina, brcajo zadeti klerikalci okoli sebe in bi radi z ostudnim in najbolj podlim obrekovanjem zmanjšali sramoto, ker sem jih slekel do nagega. Ker mi ne morete katoliški banditi drugače do živega, me skušate — poslušajoč se imunitete vašega »odgovornega« poslanca — blatiti z denuncijanctvom in ovadštvo ter z nemčurstvom. Kar se zadnjega tiče, vam sploh ne odgovorjam, ker je bolj bedasto kot zlobno. Kar se tiče denuncijanctva, je itak zadeva že od januarja 1923 pred sodiščem, pa mi še niste dokazali prav ničesar, dasi je dr. Leskovar vendar advokat — jaz pa le železničar — ne jurist. Očitati ste lahko miselno, da imam maslo na glavi, česar pa mi še do danes niste dokazali, pač pa sem jaz vam nepobitno dokazal, da imate vi mnogo svinske masti na vaših pregrešenih glavah. Jaz sem vam vsak slučaj konkretno dokazal, vi pa svoje rokovnjaštvo opravljate pavšalno in še to za hrbtom neodgovornih ljudi. Kar se mojega delovanja v Trstu tiče, sem ponosen nanj. Če mi ne dokažete s podpisom to kar mi očitata, vas imenujem vse od prvega do zadnjega, kolikor imate nosla pri uredništvu »Straže«, nesramne ter podle obrekovalce, ki ste brez časti in morale. Ravno na polju denuncijanctva in ovadštva ste vi klerikalci mojstri. Bilo je že sto in stokrat v sodnih dvoranah dokazano, kakšnih podlosti so vaši ljudje sposobni. Vi, črne zvernice imate nebroj žrtev na vaši črni duši. Kaj ste uganjali v vojnem času proti onim, ki niso trobili v vaš rog, to je dokumentarično dokazano. Pred dvema leti mi je funkcionar na okrajnem glavarstvu v Mariboru pokazal celo mapo samih klerikalnih ovadb. (Kakih 50 samo od enega tedna.) In ta funkcionar je sam bil klerikalec, vendar se je zgražal čez to! Če imate pogum, stopite junaško na plan, brez krinke in ne skrivajte se kakor podle kukavice za poslanske imunitete. To je zloraba, ki bo — upajmo, v doglednem času odpravljena. Torej še enkrat in zadnjič vas pozivljam, pridite s konkretnimi podatki in podpisite avtorje vaših notic, vi rimsko-katoliški lopovil Andrej Bahun, obč. svetnik.

Nad 300 mariborskih otrok nima obleke in obuvala za zimo, polovica izmed njih nikakega perila. Da se vsaj nekoliko odpomore toliki bedi, se prosi občinstvo, naj tudi letos blagovoli oddati članarino podpornemu društvu za revne učence, ki se bo v kratkem pobirala. Osobito pa prosi gg. veleobrnike in trgovce za dobrohoten dar v blaggu, ki je društvu najbolj dobrodošel. Te dni so društvu poslale trdke: Freund usnje za 20 parov, Hoffman-Becha za 10 parov čevljev, Schousky-Löbl 20 m platna, Šoštaric in Ihl-Kühar po 10 m blaga za obleke, Doktor in drug 200 dinarjev. Velikodušnim darovalcem izreka najtoplješo zahvalo

društveno vodstvo.
Sestanek vseh obratnih zapužnikov in funkcionarjev strokovnih organizacij v torek, dne 20. t. m. ob pol 8. uri zvečer v Ljudskem domu. Zaradi važnega dnevnega reda je dolžnost točna in polnoštevilna udeležba. — Tajništvo.

Vsem krajevnim organizacijam SPJ v mariborskem okrožju!

Začasni okrožni odbor SPJ je na svoji seji, dne 11. t. m. sklenil sklicati, dne 18. novembra 1923 ob 9. uri v Mariboru, »Ljudski dom«

OKROŽNO KONFERENCO

v svrhu končnega konstituiranja okrožja. Vse organizacije se pozivajo, da skličejo pravočasno članska zborovanja in določijo v smislu pokr. statuta, svoje delegate.

PTUJSKA KRONIKA.

Brezposelnost narašča. Tovarna »Petovija« je od pondeljka, 12. t. m. skrčila obrat. Radi skrčenja obrata je prizadetih približno 200 delavcev, ki so sedaj zaposleni samo 5 ur dnevno, razun ob sobotah, ko se sploh ne bo delalo. Občutno zmanjšanje zaslužka bo za delavstvo posebno sedaj, ko je zima predurmi, težek udarec. Večina delavstva v »Petoviji« je zaradi postopanja vodstva tovarne razburjena vsled dejstva, da se ga tudi ob tej priliki zapostavlja s tem, da se zaposluje tuje delavce še nadalje osem ur dnevno, dočim se domačemu delavstvu v zimskem času odtrgava zaslužek. Domače delavstvo nima sicer proti inozemskim delavcem ničesar, vendar pa mu ne gre v glavo različica, ki jo tovarniško vodstvo dela med domačim in tujim delavstvom. Če bi prišla tovarna v krizo, je delavstvo mnenja, da bi morala biti kriza za vse, ne pa samo za domačine. Nam se zdi, da odločujejo v takih stvareh ljudje, ki domačemu delavstvu niso posebno naklonjeni, zato zahtevamo od merodajnih gospodov v »Petoviji«, naj napravijo tudi v tem smislu red, sicer si bo delavstvo drugje poiskalo pomoči in zadoščenja.

Grozen umor. Listi so že poročali o umoru, ki ga je izvršil neki Lovro Drvenšek iz Stanošin v Halozah. Ženo sta živila vedno v prepiru, tako, da sta se nameravala sodnijsko ločiti. Vendar sta imela v sredo, 7. t. m. pri okrajnem sodišču poravnalni poskus, ki je ostal brezuspešen. Proti večeru istega dne sta se podala skupno z bratom in sestro umorjene k odvetniku, kjer sta zadnjič skušala se vsaj sporazumno ločiti. Tudi ta poskus je bil zaman. Žena se je prva odstranila, čez nekaj časa pa je šel za njo Drvenšek, ki je ženo v spodnji Dravski ulici dohitel ter jo z žepim nožem, ki ga je malo prej v neki trgovini kupil, neusmiljeno zaklal. Drvenšek, ki je mirno čakal pri umorjeni ženi, je bil takoj aretiran ter odveden na policijsko stražnico. Na očividce je napravilo mučen utis dejstvo, da je z neverjetno hladnokrvnostjo vzel na znanje, da je njegova lastna žena mrtva. Ko so Drvenšeka odvedli v sodnijske zapore, je vprašal, ali ga bodo pustili k pogrebu, češ, da bi rad videl, kako je ženo ranil. Obdukcija je dokazala, da je zadal ženi štirinajst zabodljivcev. To je eden izmed številnih pojavov posurovelosti in pomanjkanja srčne kulture, ki se v našem okraju, žal, mnogokrat dogajajo z vsemi strašnimi posledicami, kakor je goraj opisana. Drvenšek napravlja utis, da ni normalen.

Predavanje. Pretekli torek je »Muzejsko društvo« priredilo predavanje o zgodovini ptujskega mesta. Predaval je g. dr. Kovačič iz Maribora. Predmet sam in pa predavateljeva osebnost sta privabila v mestno gledališče veliko število občinstva, ki je predavatelju ob koncu zanimivega predavanja obilo ploskalo. Pri takih prilikah, ki so mimogrede povedano v Ptujju zelo redke, bi pripravljali več točnosti od strani onih, ki prihajajo k predavanju z neizogibno zamudo in ki z nepotrebnim ropotanjem motijo govornika ter delajo nervozne one, ki čredo k predavanjem zato, da poslušajo govornika ne pa ropot zamudnikov.

Dr. Pirkmajerjevo družino sta zadeli dve težki nesreči. V petek, 9. t. m. je vsled vnetja možgan nenadoma umrla sedemletna hčerka. Pogreb se je vršil v nedeljo ob obilni udeležbi meščanstva. Na dan pogreba pa je g. dr. Pirkmajer prejel brzobjavno obvestilo, da je njegov brat, ki službuje v Bosni, smrtno ponesrečil, bratova soproga pa da je smrtno nevarno ranjena. Ko to pišemo, ni še znano ali gre za roparski umor ali avtomobilsko nesrečo. Težko prizadeti rodbini izrekamo tem potom naše iskreno sožalje.

Strokovni pregled.

Konec češke rudarske stavke. Češka rudarska stavka je izbruhnila zato, ker so zahtevali podjetniki, naj se znižajo mezde z ozirom na porast češke krone za 30 procentov, delavci pa na tako ogromno znižanje niso mogli pristati. Glasom pogodbe, s katero se je stavka zaključila, se bodo znižale mezde za 9 do 12 procentov. Vsled stavke se ne sme nikogar preganjati, dnevi stavke se smatrajo za opravičene zamude in ne pretrgajo delovnega razmerja. Stavka je trajala nad 8 tednov. Med stavko in zlasti ob zaključku se je moglo videti, da se je zadržala vlada napram stavki nevtralnno in da ni ščitila stranko podjetnikov, kakor pri naši rudarski stavki. Tako je v tej stavki politična moč češkega proletarijata mogočno podprla strokovne organizacije v eni njihovih najtežjih borb. Komunisti se obnašajo, kakor navadno, tako tudi ob tej priliki stavke, umazano. Oni so glasovali v stavkovnem odboru za konec stavke. Eden njihovih zastopnikov je bil celo tako goreč, da je bil že takrat za konec, ko je izgledalo, da bodo moralni rudarji v 18 procentov znižanja privoliti. Komaj pa so bili na pogodbi podpisali komunističnih poštenjakov do do-

brega suhi, — so začeli zabavljati komunisti po svojih časopisih proti zaključku stavke, — menda iz jeze, da se ni tako zaključila kakor v Trbovljah.

V Amsterdamu se je vršila 9. novembra skupna konferenca predsedstva Strokovne internacionale, ki sestoji iz predstavnikov priključenih držav in predstavnikov mednarodnih strokovnih tajništav. Skupni razgovor vodstva Strokovne internacionale z internacionalnimi strokovnimi tajništvi je predviden še preteklega leta v Rimu na mednarodnem strokovnem kongresu, da bi se posvetovali o boljši organizacijski zvezi izmed Strokovne internacionale in strokovnih tajništav. Dogodki poslednje dobe, a zlasti sklepi berlinske konference transportnih delavcev in internacionalnega kongresa živilskih delavcev, ki se je vršil v Bruselju, so dali uradu Strokovne internacionale, ki se je sestel početkom mesca oktobra na sejo v Bruselju, povod, da skliče sedaj konferenco, ki je predvidena v Rimu v namenu, da se napravijo zaključki glede soglasnega dela onih mednarodnih strokovnih institucij, ki stoje na stališču Amsterdamske internacionale.

Socialna politika.

Ali je v Jugoslaviji res najboljša delavsko zavarovanje? Naši gospodarski krogi so mnenja, da je naše delavsko zavarovanje tako ugodno, kakor menda nobeno na svetu.

V resnici pa ni tako in mi bomo v naslednjem dokazali. Pri tem se ne bomo sklicevali na kako staro industrijsko državo, ampak na mlado Letsko. V to svrhu priobčujemo primere med zavarovalnimi prispevki, dajatvami in ustrojem obeh zavarovalnih zavodov.

Višina prispevka na Letskem. Skupaj 8 odstotkov plače, od tega plačajo podjetniki 4 do 6 odstotkov, delavci 2 odstotka (boljši plačani), država 4 odstotka.

Višina prispevka v Jugoslaviji. Skupaj 5 odstotkov (po zakonu 4 do 7). Dajatve na Letskem: a) Boleznina: 90 odstotkov plače in sicer 26 tednov v letu pri nepretrgani, 30 tednov pri pretrgani boleznini. b) Posmrtnina: Enomeščna plača zavarovanca. d) Porodnina: 4 tedne pred in 8 tednov po porodu; deloma 8 mesecev po porodu četrtina plače. e) Zdravniška pomoč: Zdravniška pomoč za zavarovance in njih rodbino sanatorij, lastne lekarne.

Dajatve v Jugoslaviji: a) Boleznina: Dve tretjine plače in sicer največ 26 tednov pred in 52 tednov po enem letu članstva; po osem tedenskem službovanju ima zopet pravico do 26 tednov. b) Posmrtnina: Največ 45-kratna zavarovana mezda. d) Porodnina: 8 tednov pred, 8 tednov po porodu 3 četrtine plače. e) Zdravniška pomoč in sanatorij. Uprava na Letskem: Upravni svet volijo zavarovanci, nadzorstveni svet podjetniki.

Uprava v Jugoslaviji: Upravni in nadzorstveni svet volijo do polovice delavci, do polovice podjetniki.

(Po Sarajevskem »Glasu Svodobe«.)

Nova zgradba Mednarodnega urada dela. Ob priliki 5. Mednarodne konference dela so položili temeljni kamen za novo palačo Mednarodnega urada dela. Mednarodni urad dela ima dosedaj svoje prostore v veliki petnadstropni hi-

ši izven Zeneve. To je sicer prostrana zgradba, ali za vedno večje potrebe urada je postala že premajhna in neprikladna. Prej je bila penzionat. Ta zgradba s svojimi malimi sobami že davno ne odgovarja potrebam čebeljnaka, ki ga pred stavljata danes Mednarodni urad dela. Zato se je sklenilo, da se ima postaviti za Mednarodni urad nova palača. Predela so že v toliko napredovala, da je mogla položiti 5. mednarodna konferenca na svečan način temeljni kamen za bodočo veličastno stavbo.

Ta svečanost je bila prava internacionalna manifestacija celega sveta. Norvežani, Sijamežani, Kanadci, Japonci, Francozi, Grki, jugoslovani, Poljaki, kristjani, budisti, mohamedanci, grofi, prinци, diplomati, novinarji, — kdo bi mogel naštetati ves ta Babilon različnih narodnosti, ver in socialnih stopenj, ki je bil tukaj zbran.

Iz govorniške tribune, ki je obstojala iz treh kamnov — simbolov dela, kapitala in sile, — ki jih združuje Mednarodna organizacija dela, je otvoril vrsto govornikov ravnatelj Mednarodne organizacije dela M. A. Thomas. Za njim so sle dila Chuard, podpredsednik švicarske republike, Drummonov, glavni tajnik Zveze narodov, Carlier, zastopnik delodajalcev, Jouhaux predstavnik delavcev in Fontain predstavnik vlad v Upravnem odboru Mednarodnega urada.

Pod temeljni kamen se je vzdal pergament, ki nosi sledeči latinski napis:

— Mednarodni urad dela. —

Ta prvi kamen za stavbo Mednarodnega urada dela, ki se ima postaviti na zemlji, darovani od švicarske republike, ko so bili v upravnem svetu sledeči gg.:

— Če hočeš mir, goji pravičnost.

Ko se je položil temeljni kamen se je odpele himna delu. Zgradba za kojoj se je položil s tem prvi temelj je zamišljena v ogromnem obsegu. Nahaja se na desni obali ženevskega jezera, na zelo lepem mestu. Čedna fronta bo zgrajena v treh nadstropjih z neke vrste stolpiči, ki bodo segali preko višine zgradbe. Stroški so predvideni na tri milijone švicarskih frankov, kar znači okrog 50 milijonov naših dinarjev.

Polemika.

»Naprej« ne priznava pravilnika Socialistične stranke Jugoslavije in se ne zmeni za sklepe strankinega kongresa. S tem je prostovoljno pretrgal stike s celokupno stranko in je ustanovil novo, lastno stranko. Da bi to ne prišlo v zavest dosedanjih članov Socialistične stranke Jugoslavije, jih »Naprej« premissljuje vara in se poslužuje tako pri-

podnaslovu lista, kakor na čekovnih položnicah še dalje imena stranke, iz katere je izstopil in katero napada.

To je nepošteno varanje javnosti. Proti temu je napravila naša stranka prvi korak s tem, da je prepovedala, da bi se posluževale nespristojne instance strankinega imena na čekovnem uradu. Prijateljem in nasprotnikom naj bo

z ozirom na zmerjanje po zadnjem »Napreju« povedano:

Mi nočemo nobenega tujega denarja, tudi Naprejevega ne, in se ne bomo obnašali tako, kot se je n. pr. Bernot, ko je dobil pomotoma prevaljski obračun.

Samo tuje firme se Bernot na čekovnem uradu ne bo več posluževal.

Čekovni urad je pravilno odločil, da se ima vprašati glavni odbor Socialistične stranke Jugoslavije, kdo sme nositi stranko firmo v Sloveniji.

Zato je njegov čekovni račun zaprt. Ko bo vprašanje rešeno in postane-

mo lastniki čekovnega računa, se bo denar, ki ni bil nam poslan, porabil za namene, za katere je bil poslan.

Naprejeve bilance.

»Naprej« pravi, da smo se drznili dvomiti o njegovih bilancah. Mi ne dvomimo nič. A ko bi mi kontrolirali njegove bilance in bi nam kdo predložil, da ima za nad pol milijona tirjatev, bi vprašali, kje so te tirjatve in v koliko so iztirjljive. To je potrebno, ker so drugače bilance sredstvo za varanje sebe in drugih.

Razno.

Radek poroča o moči komunistov. V nekem danskem listu je izšel intervju s Karlom Radekom, ruskim sovjetskim voditeljem. Na vprašanje, če komunistično gibanje napreduje, je Radek odgovoril sledeče: V Rusiji ima naša stranka pol milijona dobrih članov. Na Finskem imamo 26 poslancev v parlamentu in kontrolo v delavskih organizacijah. Na Poljskem smo zmagali pri zadnjih volitvah. V Čehoslovakiji je 250.000 organiziranih komunistov in pri zadnjih volitvah smo dobili 44 odstotkov vseh glasov. Večina delavcev na Norveškem pripada komunistični stranki. V Franciji imamo 80.000 članov in naš list »L'Humanite« se tiska v 200.000 iztisih, dočim imajo socialisti le 8000 članov. V Bolgariji vladajo komunisti v delavski stranki. V Italiji imamo 500.000 članov, na Angleškem pa samo 100.000, toda naš vpliv v delavski stranki je velik in v nižji zbornici sta dva komunisti. V Ameriki smo slabi, močni pa smo v Južni Ameriki, Kitajski in na Japonskem. Najslabše stojimo na Švedskem, Danskem in v Belgiji. V Nemčiji imamo 400.000 članov. V letih 1918-19 je bil začetek revolucije, toda bila je slabo organizirana. Po mojem mnenju bo svetovna revolucija izvršena v dvajsetih letih. Ko je Marks rekel, da se svetovna revolucija začne v Ameriki, je bil v krivem; ravno narobe bo: revolucija se šele završi v Ameriki. Nikjer nista buržuazija in kapitalizem tako močna kakor v Ameriki. V Rusiji še ni komunizma, toda to je naš cilj. Ruska revolucija ni tirjala toliko življenj, kolikor kapitalizem v svetovni vojni, dosegla pa je več kakor kapitalisti s svetovno vojno, v kateri so žrtvovali deset milijonov življenj. Danes smo v Rusiji desetkrat močnejši kot smo bili lani. Imamo železo, jeklo, premog in železnice, smo bogati in močni, zato bomo nevdržno korakali po vsem svetu. (Pripomniti bi bil moral, da ne z lažjo in obrekovanjem, kakor to delajo naši komunisti, menda po navodilih iz Moskve.)

Novosti iz kraljestva vede. Največji uspeh človeka, vrhunec človeške misli deluje dalje za vedo, da pride do dna tajinstvenemu vsemirju, to je nesmrtni telespektroskop. Vse stvari na zemlji, odkar se je pojavil človek, so sekundarne in spolnjene ako jih primerjamo. Skoro neverjetnostim so prišli s tem izumom do dna in dognali resnico. Rešitev velikih problemov, kar bo nesmrtna zmaga vede, še čaka človeka. Velike važnosti je nebesna fotografija. Veliki znanstveniki so združili teleskop, spektroskop in visoko razvito fotografijo. Ogromni teleskopi, daljnogledi 20, 24, 36, 40, 60, 72 in slednjič 100 palcev v premeru se stopnjema razvijajo. Človeški razum je podvojil in početvoril njih moč in daljavo. Naloga ljudi je, da pronajdejo tajnosti ogromne nebesne sstave, kar bodo dosegli s tankimi svetlobnimi po 33.000 do 63.000 valovi na palec širine. Narava nam je dala Brashearja, ki je prišel do načina, kako razcepljati svetlobne žarke. Pogledimo, kaj si zdaj prizadevajo izvršiti velike opazovalnice. Obrnili so za 60, 72 in 100 palcev velike in nezmotljive oči proti ogromnim prostorom Rimske ceste na nebesnem svodu, kjer poiščejo lahko vsako zvezdico in si jo ogledajo s pomočjo razcepljanja silno gostih svetlobnih žarkov, ki so hodili sem doli iz ne-

skončne daljave, nekateri tudi svojih sto tisoč let. Silno kukalo je nastavljeno in človek ima pred očmi dolga svetlobna leta oddaljene milijonske svetove, ki jih že spoznava, analizira in proučava dalje. Malenkostna so še danes kukala napram onim, ki jih bomo imeli v bodoče, ko bodo tako ogromna, da bo na njih površino stekla padalo še stokrat več svetlobe. Človeško oko samo za tre nutek lahko pogleda na sonce, a novo bodoče oko s sto palci premerom bo tako silno srkalo nase svetlobo, da bo z njim mogoče gledati le od solnčnega zahoda do solnčnega vzhoda. S tistim velikim kukalom se bo zvezdogledom pokazalo na milijone novih predmetov. Oko kukala bo tako, da bi se samo uničilo vsled silnega vpijanja solnčnih žarkov in svetlobe, če bi ga razpostavili po dnevi.

Nesreča na železnici. V Bosni se je zlomil na Zavidovič—Han—Pijesak železniški most, čez katerega je šel vlak. Lokomotiva in trije vagoni so padli v prepad. Strojvodja Ljubojatski je umrl vsled zadobljenih ran. Težko ranjen je tudi kurjač, med tem ko je nekaj drugih oseb lahko ranjenih.

Solarna v Ulčinju. V Ulčinju v Črni Gori namerava zgraditi uprava državnih monopolov veliko solarno, ki bi proizvajala letno po 350 vagonov soli. Po načrtu bi bila ta solarna gotova koncem leta 1925. S tem bi proizvajali doma vso sol, ki jo potrebujemo.

UTRINKI.

Majhna armada je močnejša od velike tolpe. Vzrok je ta, da je armada organizirana.

Če so interesi dela in kapitala identični, zakaj obstaja med njima potem tak ljut boj?

Pošteni ljudje bi radi odpravili korupcijo, pa se boje zdravila, ker se edino zdravilo imenuje socializem.

Socializem ima človeštvo povišati, ne pa ponižati.

Lastnik in izdajatelj Pokrajinsko načelstvo SSJ za Slovenijo. — Odgovorni urednik Jože Golmajer. — Tiska: Ljudska tiskarna v Mariboru.

Perilo, klobuke, čepice, čevlje, gamaše, ter razno mod-terijarsko blago, kupite najceneje pri **Jakob Lah, Maribor, Glavni trg 2.**

Enkrat

za vselej se Vam priporoča samo veletrgovina **R. Stermecki, Celje,** ako hočete res dobro in poceni kupiti

ČEVLJE

ročno, domače delo, kakor tudi fine tvorniške, obleke za ženske, moške in otroke, perilo, klobuke, pletene jope, čepice in šale, kravate, rokavice, nogavice in sploh vso modno robo za dame in gospode. — Trgovci engros-cene. —

„ZADRUŽNA BANKA“

V LJUBLJANI, ALEKSANDROVA CESTA ŠT. 5

sprejema hranilne vloge na tekoči račun in na knjižice, obresti po dogovoru. — Vse bančne posle izvršuje najkulantnejše.

Delniški kapital 10.000.000 K. — Brzojavni naslov: Zadrubanka. — Telefon št. 367.